

Oponentský posudek k magisterské diplomové práci

Zdeňka Horčicová: *Fenomén úzkosti v Beckettově Konci hry*

Zdeňka Horčicová se ve své magisterské diplomové práci věnuje, jak její název zřetelně říká, fenoménu úzkosti v Beckettově *Konci hry*. Práce je rozčleněna do tří částí, v nichž se diplomantka nejprve zabývá psychologickým a následně filozofickým výkladem úzkosti, aby pak pojmově lépe uchopila dané téma ve třetí části, respektive 4. kapitole, která je věnována samotné hře. Tyto pasáže jsou rozsahem takřka totožné, přičemž první a druhá by snesla krácení, zatímco kapitola *Beckettův Konec hry jako výraz situace světa* by naopak měla být hlouběji a důkladněji propracována.

Diplomantka si vybrala velmi obtížné téma. Každá podkapitola její práce by se dala rozvádět, domýšlet a dále kontextualizovat. Samotnou volbu tématu obdivuji, neboť dobře vím, že již samotné psaní diplomové práce, zvláště v závěrečné fázi, je dostatečným zdrojem pocitů existenciálních úzkostí.

Přes metodologicky vhodné členění do zmíněných kapitol, v práci postrádám vztažení *Konce hry* k dobovému kontextu, k historické zkušenosti euro-americké společnosti po 2. světové válce, kdy byl fenomén úzkosti v dramatické literatuře, respektive v umění zřejmě nejintenzivněji tematizován a reflektován. Toto téma by si rovněž zasloužilo samostatnou kapitolu, která by pomohla práci lépe strukturovat. Beckettův *Konec hry* by se tak ocitl v sousedství jiných děl, jež by mnohá autorova východiska sama osvětlovala. Koneckonců Drvotovu definici úzkosti jako „předtuchy nejasného nebezpečí, tedy předtuchy hrozby, kterou subjekt není schopen přesně pojmut, určit“ (str. 12 – 13) lze bez problémů vztáhnout na osobní prožívání i kulturní klima 40. a 50. let (viz Sartrova *Nevolnost*, Camusův *Cizinec* apod.). Stejně tak by si samotná hra zasloužila pečlivou analýzu na úrovni jazyka, situací, témat a motivů, jež jsou spjaty s konkrétními postavami. V ústřední kapitole věnované *Konci hry* se autorka stále drží metaforického popisu situace moderního člověka a netroufá si vstoupit do specifického a zcela konkrétního světa Beckettovy hry a analyzovat jej na úrovni složek. Autorka zde zřejmě podléhá sugestivnosti Beckettova textu, což je vzhledem k její životní zkušenosti pochopitelné. Přesto by neměla zapomínat na to, že postavy hry jsou vytvořeny autorem, a nelze je zaměňovat, jakkoliv se do nich vcitujeme, za bytosti reálné. Co je naopak pro zkoumané téma zbytné, jsou některé pasáže, týkající se psychologického nebo psychoterapeutického výkladu úzkosti. Do práce, dle mého názoru, například nepatří odstavec na str. 24, definující tzv. publikační úzkost. Přesto mne pobavil a děkuji za něj.

Ačkoliv se diplomantka snaží o pojmové upřesnění fenoménu úzkosti, v *Úvodu* se dopouští zbytečné nedbalosti, když píše o pojmu úzkost v psychologii jako o „klasickém chápání pojmu úzkosti“ (str. 9). Domnívám se, že je buď možné pracovat s pojmem úzkost, jak to činí obor psychologie, nebo pojímat tento pojem „klasicky“, jak ho užívá obecná čeština. Odmítám generalizování při popisu odklonu euro-americké společnosti od víry. Generalizující „My, Evropané“ je pro mne alibismus, zakrývající prostý a legitimní fakt, že autorka sama je ateistka. V případě Beckettovy hry opravdu nemůžeme mluvit o „dramatické situaci“. Nepřipadá mi ovšem osvětlující ani definování: „Svět *Konce hry* leží právě v čekání /.../.“ (str. 44) Nebylo by výhodnější uvažovat přímo o *situaci čekání* a zkoumat její potencialitu, jak to koneckonců činí, a nejen v této hře, sám autor?

V *Úvodu* několikrát opakované slovo „snad“ oslabuje záměr a postoj autorky. Práce obsahuje několik překlepů a vyšinutí z vazby. Obrat „zuří studená válka“ (str. 40) je poněkud absurdní a asi by bylo výhodnější se vyhýbat mediálním klišé, ze kterých pravděpodobně vznikl.

Přes mnohé, zde zmíněné výtky, oceňuji na diplomantčině práci ochotu studovat velmi obsáhlou a velmi náročnou odbornou literaturu z oborů psychologie a filosofie – viz *Bytí a čas* Martina Heideggera. Mnohé nešvary pak v mých očích vyvažuje velmi kvalitní překlad studie Stanley Cavella *Konec hry na čekanou*, která je součástí práce (Příloha).

Práci doporučuji k obhajobě.

Otázka pro diplomantku:

1. Proč diplomantka pracovala s daným překladem hry? A proč nepracovala zároveň s originálem?
2. Pokud je úzkost neurčitá, vázaná na nedefinovatelné, pak pro umění vyvstává základní otázka, jak toto nic, tuto neurčitost, tento anti-svět něčím určitým a zcela konkrétním zobrazit. Dají se např. analyzovat motivické rozdíly mezi jednotlivými postavami *Konce hry* vzhledem k fenoménu úzkosti?

Praha, 7. 1. 2016

Mgr. Martina Musilová, Ph.D.